

ΕΝΟΤΗΤΑ 38

Ο Μικρασιατικός Πόλεμος (1919-1922)

Μπακάλης Κώστας. history-logotexnia.blogspot.com

➤ Ποιες διαφορετικές απόψεις υπήρχαν για την αποβίβαση στρατού στη Σμύρνη;

Δεν είδαν όμως όλοι αυτές τις εξελίξεις με τον ίδιο τρόπο:

Για την ελληνική κυβέρνηση και πολλούς Έλληνες είχε γίνει πραγματικότητα το μεγαλύτερο μέρος της Μεγάλης Ιδέας. Οι περισσότεροι πανηγύριζαν.

Για τους αντιβενιζελικούς, η απόβαση στη Σμύρνη ήταν μια ακόμη περιπέτεια του «τυχοδιώκτη» Βενιζέλου.

Οι Ελληνορθόδοξοι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, και κυρίως όσοι ζούσαν στα παράλια της Μικράς Ασίας και της Μαύρης Θάλασσας, είδαν τον ελληνικό στρατό ως ελευθερωτή.

Οι μουσουλμάνοι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας είδαν την άφιξη του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη σαν εχθρική πράξη και ξένη κατοχή. Έγιναν συλλαλητήρια διαμαρτυρίας, ιδιαίτερα στην Κωνσταντινούπολη.

Για τη Σοβιετική Ένωση η Ελλάδα ήταν σύμμαχος των ευρωπαϊκών δυνάμεων οι οποίες της είχαν επιτεθεί. Γι' αυτό βοήθησε το κεμαλικό κίνημα.

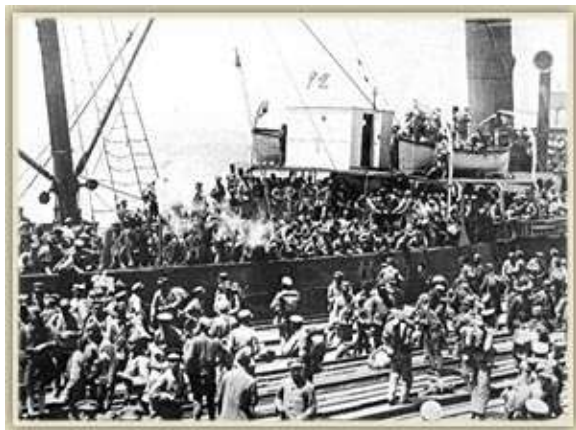
Αλλά και μεταξύ τους οι δυνάμεις που νίκησαν στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο δε συμφωνούσαν. Η Ιταλία και η Γαλλία πίστευαν ότι η Μεγάλη Βρετανία ευνοούσε την Ελλάδα ενάντια στα δικά τους συμφέροντα.

Αυτές οι διαφορετικές απόψεις επηρέασαν αποφασιστικά τις εξελίξεις, που καταλήξανε στην ήττα του ελληνικού στρατού στη Μικρά Ασία.

◀ Ο στρατηγός Νίδερ, διοικητής του Α' Σώματος Στρατού, και ο συνταγματάρχης Στυλιανός Γονατάς, ενώ πλέουν προς τη Σμύρνη. Εκεί ο στρατηγός θα αναλάβει τη διοίκηση του στρατού κατοχής. Αθήνα, Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου αρ.εισ. 4954. © Πολεμικό Μουσείο, Αθήνα. http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/general/gallery/domestic_policy/ind001.html

► Μαούνες που χρησιμοποιήθηκαν για τη μεταφορά ελληνικών στρατιωτικών τμημάτων στη Σμύρνη. Αθήνα, Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου αρ.εισ. 4933. © Πολεμικό Μουσείο, Αθήνα. http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/general/gallery/domestic_policy/ind001.html

◀ Έλληνες στρατιώτες αποβιβάζονται στη Σμύρνη το Μάιο του 1919. Αθήνα, Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου αρ.εισ. 4917. © Πολεμικό Μουσείο, Αθήνα. http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/general/gallery/domestic_policy/ind001.html

A. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

2 **Μαΐου** 1919: απόβαση ελληνικού στρατού
στη Σμύρνη και εγκατάσταση ελληνικής
διοίκησης

Επικεφαλής ο ύπατος *αρμοστής*
(γενικός διοικητής) **Αριστείδης Στεργιάδης**
(έμπιστος του Βενιζέλου)

εντολή να αντιμετωπίζει *ισότιμα* όλους τους
κατοίκους!

▲ 20 Μαΐου 1919, Σμύρνη, πανόραμα μετά την αποβίβαση του Ελληνικού στρατού.
Πηγή: <http://apogonoimikrasiaton.blogspot.gr>

Η πολιτική αυτή των *ίσων αποστάσεων*
δεν γινόταν πάντα δεκτή:

1. από την ελληνική στρατιωτική ηγεσία,
2. τον μητροπολίτη Σμύρνης *Χρυσόστομο*
3. και ορισμένους Μικρασιάτες Έλληνες.

Ο Στεργιάδης έδειξε
παράλληλα έναν
αυταρχικό
χαρακτήρα, ώστε να
γίνει *αντιπαθής*!

▲ 29 Ιουνίου 1919, Σμύρνη, ο Αριστείδης Στεργιάδης προσφωνεί τον στρ. Λ. Παρασκευόπουλο.

Πηγή: <http://apogonoimikrasiaton.blogspot.gr>

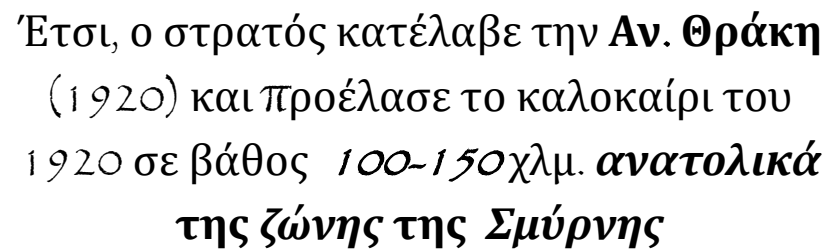
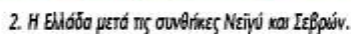

◀ Σμύρνη:
ελληνικό διοικητήριο

- ✓ Ωστόσο, η ελληνική διοίκηση επιτέλεσε **σημαντικό έργο** στην οικονομία, την εκπαίδευση, την υγεία και κυρίως στην επανεγκατάσταση των Ελλήνων που είχαν διωχθεί παλιότερα

Β. ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΕΩΣ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΤΟΥ 1920

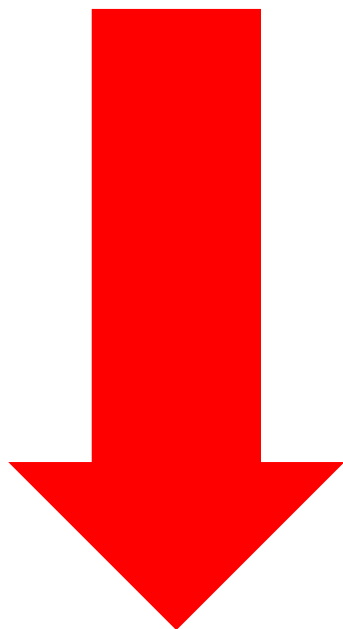
Πολυκά Εφόφη

Γ. ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ ΕΥΝΟΗΚΗΣ ΤΩΝ ΣΕΒΡΩΝ
ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Οι ελληνικές
επιτυχίες
διευκόλυναν την
Αντάντ να επιβάλει
τη συνθήκη των
Σεβρών στο
Σουλτάνο.

Όμως ο **Κεμάλ**
απέρριψε τη
συνθήκη και το
τουρκικό εθνικό
κίνημα ενισχυόταν.

☞ Η **Αντάντ** έγινε
επιφυλακτική για το πόσο ο
ελληνικός στρατός θα μπορούσε
να επιβληθεί.

Δ. ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 1920 ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

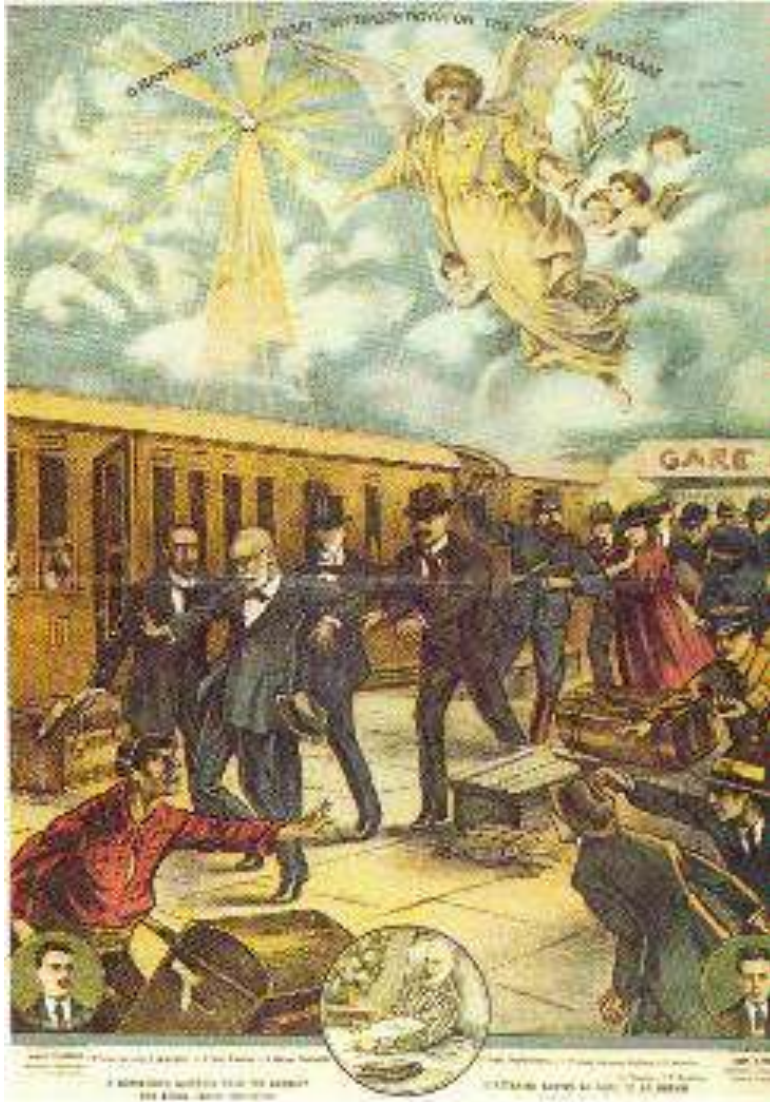

Λίγες μέρες μετά την υπογραφή της συνθήκης των **Σεβρών** στο Παρίσι, ο **Βενιζέλος** δέχθηκε **δολοφονική επίθεση** από Έλληνες φιλοβασιλικούς.

Λίγο αργότερα, **δολοφονήθηκε** στην Αθήνα από βενιζελικούς ο **Ιων Δραγούμης**, γνωστός αντιβενιζελικός.

□ Απόπειρα **Δολοφονίας Βενιζέλου** στη Λυών της Γαλλίας, μετά την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών.

▲ *Maison de la Santé*: ο Ελευθέριος Βενιζέλος μετά την δολοφονική απόπειρα εναντίον του στο *Gare de Lyon*.

▲ Στη *Maison de la Santé*, όπου νοσηλεύτηκε ο Ελευθέριος Βενιζέλος μετά την δολοφονική απόπειρα εναντίον του στο *Gare de Lyon*. Ένας στρατιωτικός κρατά το ματωμένο πουκάμισο του Ελευθερίου Βενιζέλου.

[illegible]

▲ 14 Σεπτεμβρίου 1920. Εορτασμός στο Παναθηναϊκό Στάδιο, τα επινίκια για τη Συνθήκη των Σεβρών. Διακρίνεται ο Ελευθέριος Βενιζέλος στην πρώτη σειρά.

Εκλογές 1920

ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Επιστρέφοντας στην Ελλάδα
προκήρυξε εκλογές (1920)

κρίνοντας ότι θα ήταν ευνοϊκό το κλίμα
➔ μετά την επιτυχία της συνθήκης
των Σεβρών

Υποτίμησε όμως

το γεγονός ότι ένα σημαντικό τμήμα
της ελληνικής κοινωνίας:

➔ **είχε κουραστεί** από τον πόλεμο
(Βαλκανικοί-Α' ΠΠ-Μικρασιατικός).

▲ Δημιουργήθηκε λοιπόν μια **αντιβενιζελική συμμαχία** με αρχηγό τον **Δημήτριο Γούναρη**: υποσχόταν τερματισμό του πολέμου και «απαλλαγή από τη βενιζελική τυραννία».

▲ Στο μεταξύ, θάνατος βασιλιά **Αλεξάνδρου** δίνει στις εκλογές χαρακτήρα **δημοψηφίσματος**.

Ανέβηκε στο θρόνο στις 11 Ιουνίου 1917, ύστερα από την απομάκρυνση του πατέρα του και του Διαδόχου, πρίγκιπα Γεωργίου, από τις δυνάμεις της Αντάντ που είχαν καταλάβει τον Πειραιά και τον ισθμό της Κορίνθου και είχαν επιβάλει ναυτικό αποκλεισμό στην Αθήνα, η οποία έζησε ημέρες πείνας, ενώ υπέστη και βομβαρδισμό. Η ανάληψη του Θρόνου ήταν συνταγματικό πραξικόπημα ουσιαστικά, και για το λόγο αυτό ο Κωνσταντίνος δεν αποδέχθηκε ποτέ τον Αλέξανδρο ως βασιλέα, και στον τάφο του στο Τατόι αναγράφεται ως "Αλέξανδρος, βασιλόπαις της Ελλάδος, βασίλεψε αντί του πατρός αυτού". Αρχικά ο Ελευθέριος Βενιζέλος είχε εκφράσει την προτίμηση του προς τον νεότερο γιο του Κωνσταντίνου, τον ανήλικο τότε Παύλο και τον ορισμό Αντιβασιλέα. Όμως οι Μεγάλες Δυνάμεις επέτρεψαν στον Κωνσταντίνο να επιλέξει ο ίδιος το διάδοχό του. Αν και ορκίστηκε Βασιλιάς, ο Αλέξανδρος ανέλαβε τα καθήκοντά του με την πεποίθηση ότι εκτελούσε χρέη τοποτηρητή του θρόνου και ότι η προσωρινή ηγεμονία του θα έληγε με το τέλος του πολέμου και την επιστροφή του πατέρα του, καθώς ο Κωνσταντίνος δεν υπέβαλε επίσημα την παραίτησή του όταν αποχώρησε από την Ελλάδα.

Πέθανε ξαφνικά, στις 12 Οκτωβρίου / (25 Οκτωβρίου με το νέο ημερολόγιο) 1920 από σηψαιμία, κάτω από αδιευκρίνιστες συνθήκες. Ο θάνατός του αποδόθηκε σε δάγκωμα από έναν από τους δύο **πιθήκους** που είχε για κατοικίδια, στο βασιλικό κτήμα Τατοΐου. Η διατύπωση του τελευταίου ιατρικού δελτίου ήταν πολύ άκομψη, μοναδική στη νεότερη ελληνική ιστορία: Μετά βραχείαν αγωνία, καθ' ην η Αυτού Μεγαλειότης κατελήφθη υπό σπασμωδικών κινήσεων του προσώπου, εξέπνευσε περί 4ην και 12 λεπτά μετά μεσημβρίαν. Προς τιμήν του η πόλη Δεδέαγατς της Θράκης, μετονομάστηκε το 1920 σε Αλεξανδρούπολη. <http://el.wikipedia.org/wiki>

Αλέξανδρος
- Το Τυχάιο
★ στην
ιστορία

■ Ήττα Βενιζέλου ➔ επιστροφή Κωνσταντίνου

Εκλογές Νοέμβριος 1920:

ήττα Φιλελευθέρων ⇔ Βενιζέλος φεύγει από Ελλάδα.

Νέα φιλοβασιλική
κυβέρνηση
οργανώνει
δημοψήφισμα
για επιστροφή ή
όχι του βασιλιά

Υπερβολικά
υψηλό ποσοστό
υπέρ
Κωνσταντίνου,
υποψίες για
νοθεία.

Επάνοδος
Κωνσταντίνου
τον Δεκ. 1920.

- Γελοιογραφία της εποχής σχετικά με την εκλογική αναμέτρηση του 1920: Ο ψηφοφόρος εικονίζεται να πρέπει να επιλέξει μεταξύ Ελ. Βενιζέλου και Δ. Γούναρη, υπό το βλέμμα του πολέμου.
- <http://el.wikipedia.org/wiki>

■ Ποια παράταξη κέρδισε τις περισσότερες ψήφους/ το μεγαλύτερο ποσοστό; Ποιος τελικά κέρδισε τις εκλογές; Γιατί;

Κόμματα		Αρχηγοί	Ψήφοι			Έδρες	
			Αριθμός	%	+ - %	Αριθμός	+ -
1	Ηνωμένη Αντιπολίτευσις	<u>Δημήτριος Γούναρης</u>	368,678	49,36		260	
2	Κόμμα Φιλελευθέρων	Ελευθέριος Βενιζέλος	375,803	50,31		110	
3	Ανεξάρτητοι υποψήφιοι	-	2,465	0,33		0	
				100,00		370	
Ψηφίσαντες			746,946				

◀ Εκδηλώσεις πανηγυρισμού από την πλευρά των βασιλοφρόνων μετά την ήττα του Βενιζέλου στις εκλογές του 1920. Αφισέτες που κυκλοφόρησαν αμέσως μετά τις εκλογές ως "επινίκια" της Ηνωμένης Αντιπολίτευσης. Ακτσόγλου, Ι., Χρονικό Μικρασιατικού πολέμου 1919-1922, εκδόσεις Τροχαλία, Αθήνα 1998, σ. 168.

© Φ. Λάδης -Εκδόσεις Τροχαλία.

http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/general/gallery/domestic_policy/ind001.html

► Οι εκλογές του Νοεμβρίου του 1920 είχαν ως αποτέλεσμα την επάνοδο του Κωνσταντίνου στην εξουσία. Φωτογραφία από την επιστροφή του βασιλιά Κωνσταντίνου στην Ελλάδα.

Αθήνα, Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου. ©

Πολεμικό Μουσείο, Αθήνα.

http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/general/gallery/domestic_policy/ind001.html

Ο Τσώρτσιλ, σχολιάζοντας τις πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα μετά το Νοέμβριο του 1920, έγραψε:

«Με την ανάκληση του Κωνσταντίνου και την απάρνηση του Βενιζέλου, χάριν του οποίου πολλά θα έπρεπε να υπομείνει, η Ελλάδα ουσιαστικά απάλλαξε η ίδια [τους συμμάχους] από κάθε υποχρέωση και δέσμευση απέναντί της. Ακριβώς τη στιγμή που οι ανάγκες της ήταν μεγαλύτερες και οι υποχρεώσεις της έφερναν σε όλο και πιο δύσκολη θέση και την ίδια και τους άλλους, διέγραψε οικειοθελώς καθετί. Δεν συμβαίνει καθημερινά οι ηθικοί "πιστωτές" να βολεύονται έτσι ωραία».

Πηγή: Winston S. Churchill, *The Aftermath* (1918-1928), New York 1929, σ. 412.

■ Προσπαθήστε να ερμηνεύσετε την απόφαση των κυβερνήσεων μετά τον Νοέμβριο 1920 να συνεχίσουν τον πόλεμο.

Η απόφαση για συνέχιση του πολέμου μετά τον Νοέμβριο του 1920

Αν η επιστροφή του Κωνσταντίνου και οι μεταβολές στον κρατικό μηχανισμό ικανοποιούσαν δύο από τα αιτήματα που εμπεριείχε η λαϊκή ετυμηγορία της 1ης Νοεμβρίου, αγνοήθηκε εντελώς το βαθύτερο νόημά της, δηλ. η άρνηση του πολέμου και η προσδοκία της αποστράτευσης. Η αντιβενιζελική ηγεσία χειρίστηκε το μικρασιατικό ζήτημα σαν να μην υπήρχε άλλη επιλογή από τη συνέχιση και την κλιμάκωση της εκστρατείας. Παγιδεύθηκαν έτσι σε ένα αλυτρωτικό εγχείρημα, που τους ήταν ξένο.

Γ. Μαυρογορδάτος, «Οι πολιτικές εξελίξεις», Ιστορία του νέου ελληνισμού, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, τόμ. 6ος, σ. 27-28.

Ε. ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Αντάντ :

1. Επανεξετάζουν τη στάση τους → βλέποντας κεμαλικούς να επικρατούν στη σύγκρουση.
2. Χρησιμοποιούν την επιστροφή Κων/νου (εχθρού της Αντάντ) ως πρόφαση για να αναθεωρήσουν τη στάση τους προς την Ελλάδα.

Κεμάλ:

Συμφωνίες συνεργασίας
Σοβιετική Ένωση (1921),
Γαλλία & Ιταλία (1921): αποχώρηση
στρατευμάτων από Μικρά Ασία. → Αντάλλαγμα
παραχώρηση διευκολύνσεων από την κεμαλική
Τουρκία.

Ελλάδα:

Ελληνικές προσπάθειες έχουν μόνο τη βρετανική
στήριξη και μόνο σε διπλωματικό επίπεδο.

◀ Ο Μουσταφά Κεμάλ και ο Ισμέτ Ινονού υποδέχονται το γάλλο βουλευτή *Franklin Bouillon* καθώς και το συνταγματάρχη *Sarrou* στο σιδηροδρομικό σταθμό του Δορυλαίου (Εσκή Σεχίρ) το Μάιο του 1921.

Ακτσόγλου, Ι., Χρονικό Μικρασιατικού Πολέμου 1919-1922, Εκδόσεις Τροχαλία, Αθήνα 1998, σελ. 197.

http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/general/gallery/domestic_policy/ind001.htm
/

ΕΤ. ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΕΩΣ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ
ΤΟΥ 1922

Κων/νος και νέα κυβέρνηση αποφασίζουν **συνέχιση** του πολέμου
(σε αντίθεση με προεκλογική υπόσχεση)!

Καλοκαίρι 1921:
μεγάλη ελληνική
επίθεση έως ποταμό
Σαγγάριο.

Χιλιάδες νεκροί και
τραυματίες – ισχυρή
αντίσταση.

Υποχώρηση και
άμυνα για έναν
χρόνο στη γραμμή
*Εσκή_Σεχίρ-
Κιουτάχεια-Αφιόν
Καραχισάρ.*

◀ Εκδηλώσεις πανηγυρισμού από την υποδοχή του βασιλιά Κωνσταντίνου στη Σμύρνη το Μάιο του 1921. Διακρίνεται ο ύπατος αρμοστής Αριστείδης Στεργιάδης και ο αρχιστράτηγος Αν. Παπούλας. Αθήνα, Μουσείο Μπενάκη, φωτογραφικό Αρχείο Μαυρίδη αρ. ευρετ. 402.

©Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα.

http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/general/gallery/domestic_policy/ind001.html

► Από την άφιξη του πρωθυπουργού Δημήτριου Γούναρη στο σιδηροδρομικό σταθμό της Κιουτάχειας στις 14 Ιουλίου 1921. Αθήνα, Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου αρ. εισ. 0012.

©Πολεμικό Μουσείο, Αθήνα.

http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/general/gallery/domestic_policy/ind001.html

► Έκρηξη εχθρικής οβίδας στο Τσαούς Τσιφλίκ.
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο σελ. 102.

► Λάφυρα εχθρικά πυροβόλα από τη μάχη του Τουμλού Μπουνάρ

► *Λάφυρα εχθρικά πυροβόλα και πυρομαχικά
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο*

► Υδρευση από πηγάδι
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο σελ. 66

8.49

Ο Μικρασιατικός πόλεμος (1919–1922)

- Περιοχές κάτω από ελληνική διοίκηση
- Περιοχές κάτω από συμμαχική διοίκηση
- Γραμμή μετώπου, καλοκαίρι 1920
- Γραμμή μετώπου, άνοιξη-καλοκαίρι 1921
- Επιχειρήσεις προς Άγκυρα
- Επιχειρήσεις ελληνικού στρατού
- Επιχειρήσεις κεμαλικού στρατού

Η ελληνική κυβέρνηση αποφάσισε ότι ο στρατός **θα συνεχίσει την πορεία του** ανατολικά. Στόχος ήταν να υποχρεώσει τον Κεμάλ να δεχτεί τη Συνθήκη των Σεβρών. Αρχικά ο ελληνικός στρατός νικούσε τον κεμαλικό, που υποχωρούσε αλλά κρατούσε τις δυνάμεις του. Το καλοκαίρι του 1921 ο ελληνικός στρατός πλησίαζε την Άγκυρα, αλλά ταυτόχρονα **απομακρυνόταν από τα κέντρα που του εξασφάλιζαν τα απαραίτητα εφόδια**.

Τον επόμενο χρόνο, το 1922, οι κεμαλικές δυνάμεις έκαναν επίθεση και διαλύσανε την ελληνική άμυνα (Αύγουστος του 1922). Μέρος του ελληνικού στρατού αιχμαλωτίστηκε και ο υπόλοιπος υποχώρησε άτακτα προς τα παράλια. Η υποχώρησή του προκάλεσε πανικό στους Ελληνορθόδοξους που ζούσαν στην περιοχή και προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να φτάσουν στα παράλια, απ' όπου θα έφευγαν με πλοία για την Ελλάδα. Σε λίγες μέρες ο κεμαλικός στρατός μπήκε στη **Σμύρνη**.

▲ Χιονισμένο αμπρί στο μέτωπο
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

◀ Η αρμένικη συνοικία του Αφιών Καραχισάρ δέχτηκε την εκδικητική μανία των κεμαλικών δυνάμεων λίγο πριν αποχωρήσουν από την πόλη στις 4 Ιουλίου 1921. Στη φωτογραφία σημείο ομαδικής εκτέλεσης.

Αθήνα, Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου αρ.εισ. 0037. ©Πολεμικό Μουσείο, Αθήνα.

http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/general/gallery/domestic_policy/ind001.html

► Ενώ η Μικρασιατική Εκστρατεία συνεχιζόταν, οι συνθήκες διαβίωσης των στρατιωτών επιδεινώνονταν όλο και περισσότερο. Το γεγονός αυτό μεγάλωνε τη δυσαρέσκεια των στρατιωτών και επέτρεψε την ανάπτυξη της αντιπολεμικής προπαγάνδας. Στη φωτογραφία εικόνα από τη μετάγγιση λαδιού για το συσσίτιο των λόχων.

Αθήνα, Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου αρ.εισ.

5157. ©Πολεμικό Μουσείο, Αθήνα. http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/general/gallery/domestic_policy/ind001.html

➤ Κεμαλική αντίδραση

Οι όροι του παιχνιδιού είχαν αντιστραφεί:

ΚΕΜΑΛ

Είναι πλέον
ενισχυμένος
οικονομικά,
στρατιωτικά και
διπλωματικά με τις
συμφωνίες που έχει
υπογράψει
➔ εμφανίζεται
αδιάλλακτος.

ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ

Στην **Αθήνα** υπάρχει
ισχυρή αντιπολίτευση
(Αλ. **Παπαναστασίου**,
Δημοκρατικό
Μανιφέστεσο, 1922)
και οικονομική κρίση.

ΧΩΡΙΣ ΒΟΗΘΕΙΑ

Επίσης, **καμία**
εξωτερική βοήθεια
(διπλωματική και
οικονομική) για
Ελλάδα.

■ Στο κλίμα αναβρασμού λόγω της πολιτικής, διπλωματικής και οικονομικής κρίσης, δημοσιεύει το Φεβρουάριο του 1922 το **«Δημοκρατικό Μανιφέστο»**, επικρίνοντας την πολιτική που ακολουθούσε το Παλάτι και υποδεικνύοντας το ως υπαίτιο των εθνικών συμφορών. Για το Μανιφέστο του καταδικάζεται σε τριετή φυλάκιση, για να απελευθερωθεί μετά την επικράτηση της Επανάστασης του 1922, με τον στρατηγό Πλαστήρα.

«Η Ελλάς είναι δημιούργημα του πνεύματος, των μόχθων και των αγώνων των τέκνων της. Δεν είναι βασιλικόν τιμάριον και δεν μπορεί ποτέ να γίνει ανεκτόν να θυσιασθεί και το ελάχιστον τμήμα της χάριν προσωπικών βασιλικών συμφερόντων»

➤ Η καταστροφή:

13 Αυγούστου
1922: τελική
τουρκική
επίθεση.

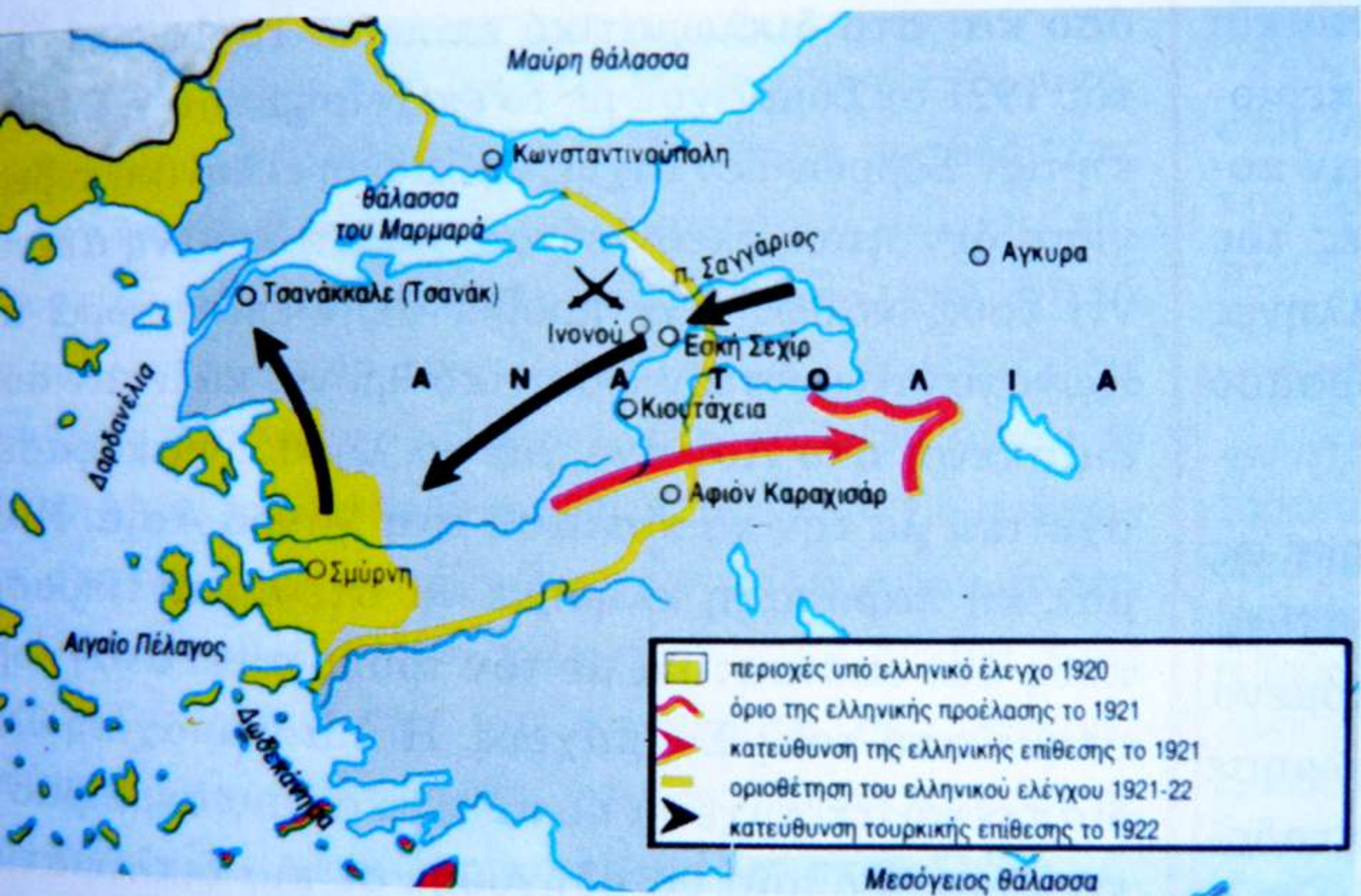

Ελληνική
άμυνα
καταρρέει
και **υποχωρεί.**

27
Αυγούστου
1922:
κεμαλικός
στρατός
μπαίνει στη
Σμύρνη.

ΣΜΥΡΝΗ

- Πυρπολείται

ΣΦΑΓΗ

- Έλληνες και Αρμένιοι κάτοικοι σφαγιάζονται

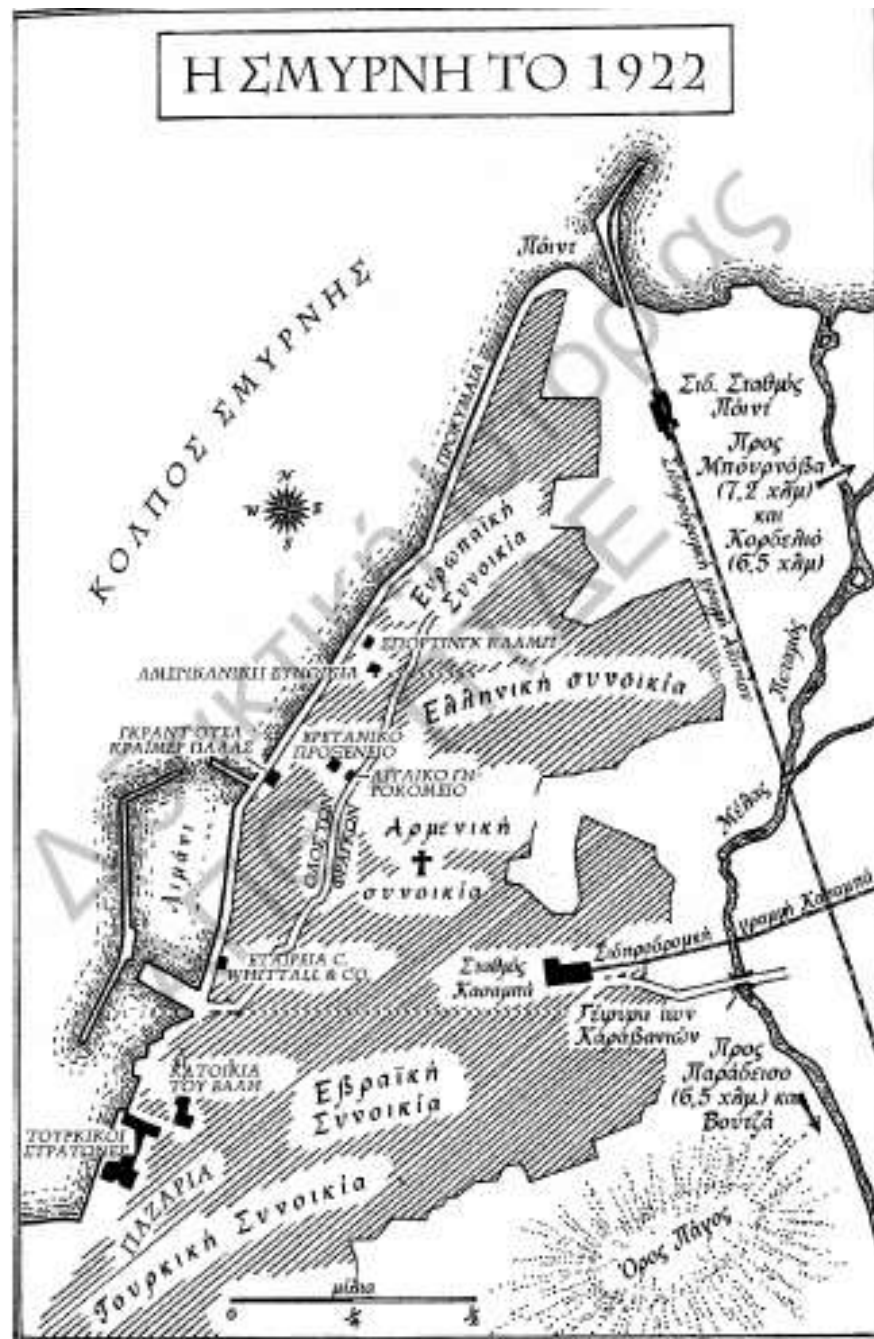
ΠΡΟΣΦΥΓΙΑ

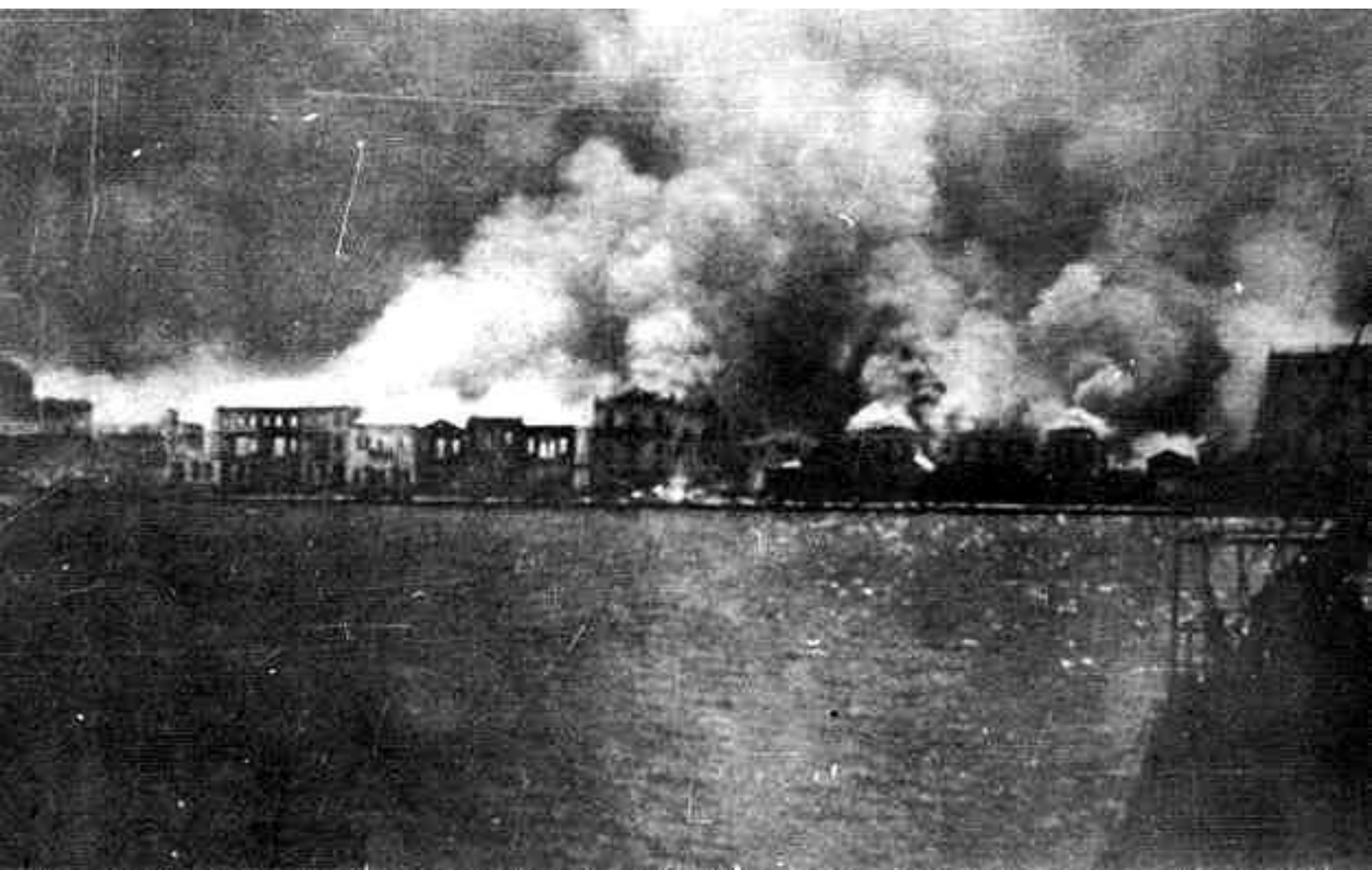
- Τέλος μικρασιατικού ελληνισμού = Προσφυγιά

ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΟΧΩΡΗΣΗ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

- ΞΕΡΙΖΩΜΑ ΙΩΝΙΚΗΣ ΓΗΣ

► http://users.auth.gr/~marrep/ER_GASIES/DIPLOMATIKES/didaskontas%20tin%20mikrasia.pdf

▲ Η καταστροφή της Σμύρνης, όπως αποτυπώθηκε σε δημοσιεύματα ελληνικών εφημερίδων της εποχής

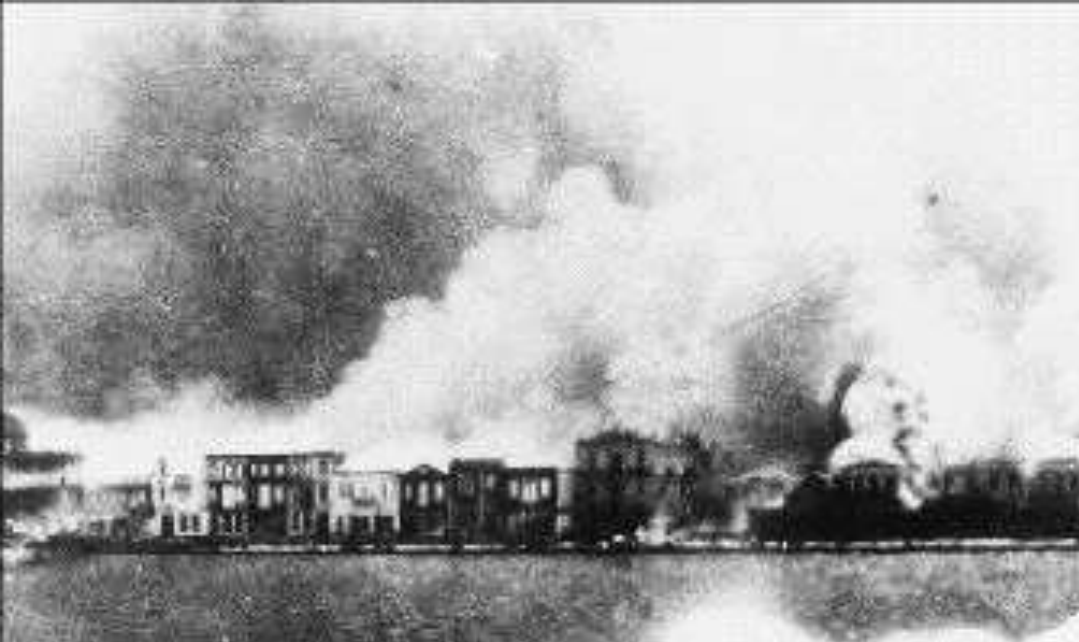
Στον δρόμο για την προσφυγιά

[...] Λοιπόν ούλος αυτός ο κόσμος στοιβαγμένος στο μουράγιο και πάνω σε μαούνες. Άντρες, γέροι, γριές και γυναικόπαιδα, που είχανε παρατήσει τα καλά τους, και ξεμείνανε στο δρόμο, και τώρα εκεί μεροβραδιάζονταν εκεί πλαγιάζανε, άλλος μ' ένα χράμι που έφερε μαζί του, άλλος μ' ένα πάπλωμα ή με μια μπατανία. Χείλια τρεμοσαλεύανε από το παραμιλητό. Μάτια γουρλωμένα που αγναντεύανε τη Δευτέρα Παρουσία, τη συντέλεια του κόσμου [...] Μέρα, χαρά Θεού. Τέλη Αυγούστου, αρχές Σεπτέμβρη με το καινούριο [...]

Κοσμάς Πολίτης, Στου Χατζηφράγκου, Ερμής, Αθήνα 1990, σ. 146.

◀ *Μετά την κατάληψη της
Σμύρνης από τους κεμαλικούς,
Έλληνες πρόσφυγες αναζητούν
με αγωνία μέσο σωτηρίας.
Πίσω τους διακρίνονται
Τούρκοι ιππείς και
πυρπολημένα κτίρια.*

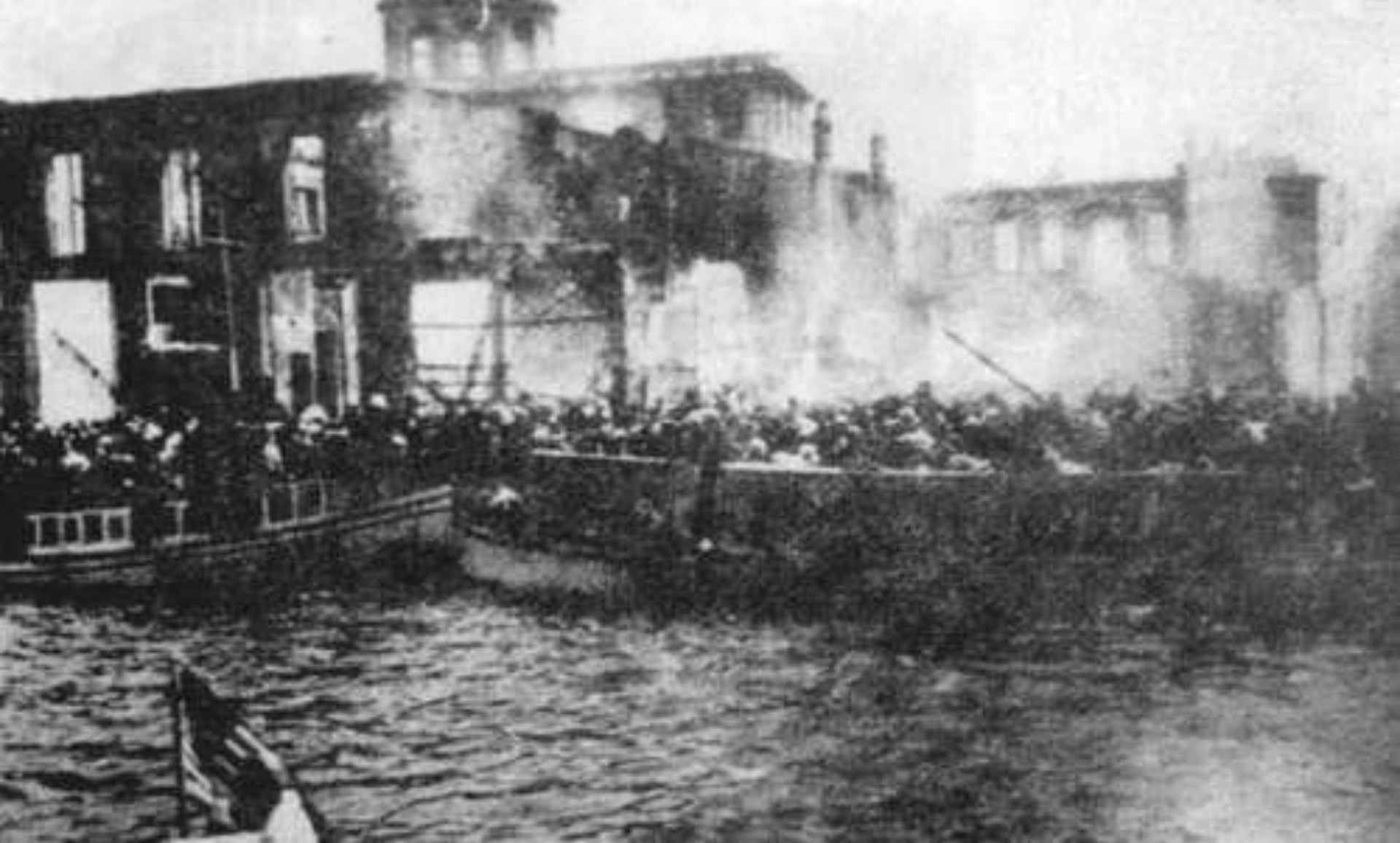
Η Σμύρνη μάνα καίγεται
καίγεται και το βιος μας
ο πόνος μας δε λέγεται
δε γράφεται ο καημός μας

Ρωμιοσύνη ρωμιοσύνη
δε θα ησυχάσεις πια
ένα χρόνο ζεις ειρήνη
και τριάντα στη φωτιά

Η Σμύρνη μάνα χάνεται
τα όνειρά μας πάνε
στα πλοία όποιος πιάνεται
κι οι φίλοι τον χτυπάνε

Ρωμιοσύνη ρωμιοσύνη
δε θα ησυχάσεις πια
ένα χρόνο ζεις ειρήνη
και τριάντα στη φωτιά
Στίχοι: Πυθαγόρας

Η Σμύρνη μάνα χάνεται τα όνειρά μας πάνε
στα πλοία όποιος πιάνεται **κι οι φίλοι τον χτυπάνε**
➤ Σε ποιους φίλους αναφέρεται ο ποιητής;

▲ Η Σμύρνη καίγεται, οι χριστιανοί κάτοικοί της προσπαθούν απεγνωσμένα να σωθούν, ενώ οι ναύτες των συμμαχικών δυνάμεων παρακολουθούν αμέτοχοι

Έρνεστ Χέμινγκουεϊ: «Στην προκυμαία της Σμύρνης»:

«Είχαμε ρητές εντολές να μην επέμβουμε, να μη βοηθήσουμε... Το πλοίο μας είχε τόση δύναμη που θα μπορούσαμε να βομβαρδίσουμε όλη τη Σμύρνη και να σταματήσουμε το μακελειό, αλλά η εντολή ήταν να μην κάνουμε τίποτα...

Καθώς το καράβι έβαλε πλώρη για την Αθήνα, ο Horton έγραφε: «Μια από τις οξύτερες εντυπώσεις που αποκόμισα από τη Σμύρνη ήταν το αίσθημα της βαθιάς ντροπής, γιατί ανήκα στο ανθρώπινο γένος». Σύγκρινε την καταστροφή της Σμύρνης με την κατεδάφιση της Καρχηδόνας από τους Ρωμαίους και παρατήρησε: «Στην καταστροφή της Καρχηδόνας δεν υπήρχε στόλος χριστιανικών πολεμικών πλοίων να παρακολουθούν μια κατάσταση για την οποία οι κυβερνήσεις τους ήταν υπεύθυνες». Διάφοροι πρόσφυγες έκτοτε μου έχουν πεί ότι μια από τις πιο ισχυρές αναμνήσεις τους ήταν ο ήχος χορευτικής μουσικής που έφτανε στο λιμάνι από τα συμμαχικά πολεμικά πλοία. Αυτόπτης μάρτυρας του οριστικού θανάτου της βυζαντινής αυτοκρατορίας ο Horton συνεχίζει: «Και αυτή η παρουσία αυτών των πολεμικών πλοίων στο λιμάνι της Σμύρνης, το Σωτήριο έτος 1922, που παρακολουθούσε ανίσχυρα τις τελευταίες στιγμές των χριστιανών στην Τουρκία, ήταν το πιο λυπητερό και το πιο σημαντικό στοιχείο της όλης ιστορίας».

<http://users.sch.gr/mikrasia/horton.htm>

■ Πρόσφυγες

▲ Μικρασιάτες πρόσφυγες
στο κατάστρωμα
πλοίου. Αθήνα, Φωτοϊστορικό
Αρχείο Δήμου Νέας Σμύρνης.
©Φωτοϊστορικό Αρχείο Δήμου
Νέας Σμύρνης, Αθήνα.
[http://www.fhw.gr/chronos/13/
gr/general/gallery/domestic_pol
icy/ind001.html](http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/general/gallery/domestic_policy/ind001.html)

Στίχοι: Πυθαγόρας
Μουσική: Απόστολος Καρδάρης

Πάνε κι έρχονται καράβια
φορτωμένα προσφυγιά
βάψαν τα πανιά τους μαύρα
τα κατάρτια τους μαβιά

Σε ποια πέτρα σε ποιο χώμα
να ριζώσεις τώρα πια
κι απ' το θάνατο ακόμα
πιο πικρή είσαι προσφυγιά

Πού να βρίσκεται ο πατέρας
ψάχνει η μάνα για παιδιά
μας εσκόρπισε ο αγέρας
σ' άλλη γη σ' άλλη στεριά

■ Πρόσφυγες

Μάιος
1919

Αύγουστος
1920

Νοέμβριος
1920

Αύγουστος
1921

Αύγουστος
1922

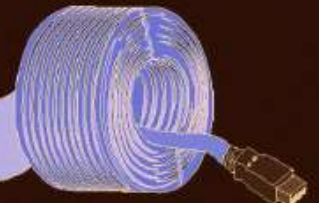
↓
Ο ελληνικός στρατός
αποβιβάζεται
στη Σμύρνη

↓
Υπογράφεται
η Συνθήκη
των Σεβρών

↓
Ο Βενιζέλος
χάνει
τις εκλογές

↓
Σταματά
η ελληνική
προέλαση

↓
Καταστροφή Σμύρνης
Μικρασιατική
Καταστροφή

◀ Ομάδα ελλήνων αιχμαλώτων που επέστρεψαν από τα κεμαλικά στρατόπεδα. Αθήνα, Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου αρ. εισ. 4915. © Πολεμικό Μουσείο, Αθήνα.
http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/general/gallery/domestic_policy/ind001.html

Οι απώλειες του ελληνικού στρατού κατά τον μικρασιατικό πόλεμο

Ο μικρασιατικός πόλεμος είχε μεγάλο κόστος σε ανθρώπινα θύματα, αμάχους και στρατευμένους. Ο ελληνικός στρατός είχε 23.000 περίπου νεκρούς και 50.000 τραυματίες, περισσότερους από όλους τους πολέμους της περιόδου 1897-1918 μαζί. Αυτό όμως που άφησε πιο έντονα ίχνη στην ελληνική κοινωνία ήταν ο αριθμός των εξαφανισθέντων. Περισσότεροι από 18.000 εξαφανίστηκαν στα μικρασιατικά μέτωπα και 500 περίπου από αυτούς ήταν αξιωματικοί. Οι πιο πολλοί χάθηκαν τον Αύγουστο του 1922.

Γ. Μαργαρίτης, «Οι πόλεμοι», *Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα*, Βιβλιόραμα, τόμ. Α2, σ. 186.

■ Ποιοι παράγοντες οδήγησαν στην ήττα και την καταστροφή του μικρασιατικού ελληνισμού;

Πολιτικοί

Στρατιωτικοί

Διπλωματικοί

ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΜΑΤΙΑ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ...

Ο μικρασιατικός πόλεμος

στη λογοτεχνία και στον κινηματογράφο

- ✓ Ηλίας Βενέζης, *Νούμερο 31328* (1931).
 - ✓ Στρατής Δούκας, *Ιστορία ενός αιχμαλώτου* (1929).
 - ✓ Διδώ Σωτηρίου, *Οι νεκροί περιμένουν* (1959).
 - ✓ Διδώ Σωτηρίου, *Ματωμένα χώματα* (1962).
 - ✓ Νίκος Κούνδουρος, *1922* (1982).
- Ταινία βασισμένη στο βιβλίο *Νούμερο 31328* του Η. Βενέζη.

1922

<http://www.tainiothiki.gr/v2/filmography/view/1/2/>

Σύνοψη της υπόθεσης:

Βασισμένη στο βιβλίο του Ηλία Βενέζη "Το νούμερο 31328", η ταινία του **Νίκου Κούνδουρου** αφηγείται μέσα από την προσωπική τραγωδία τριών προσώπων, την Μικρασιατική καταστροφή και την μαρτυρική πορεία των Ελλήνων της Μικράς Ασίας που συνελήφθησαν και οδηγήθηκαν στο θάνατο από τα στρατεύματα του Κεμάλ αλλά και τις ένοπλες ομάδες Μουσουλμάνων. Η γυναίκα ενός εμπόρου, μια δασκάλα και ένας δεκαεφτάχρονος προσπαθούν να επιβιώσουν ακολουθώντας την φάλαγγα των αιχμαλώτων στα βάθη της Μικράς Ασίας. Η δασκάλα θα δολοφονηθεί από έναν Τούρκο, η γυναίκα του εμπόρου θα χάσει τα λογικά της και μόνο ο νεαρός θα καταφέρει να σωθεί. Για λόγους διπλωματικούς και πολιτικούς, η προβολή της ταινίας υπήρξε απαγορευμένη μέχρι το 1982.